

5.5 Člověk a společnost

Do oblasti člověk a společnost zařazujeme vyučovací předměty *Dějepis* a *Výchova k občanství*. Oba předměty jsou vyučovány na druhém stupni. Výuka těchto předmětů probíhá většinou společně. Učitel se snaží témata společenských věd propojovat a dává tak žákům možnost souvislosti lépe pochopit.

5.5.1 Dějepis

Charakteristika předmětu:

Vyučovací předmět *Dějepis* představuje žákům hlavní historické události, které se staly v dějinách lidstva. Díky tomuto předmětu je žák schopen se v historických událostech orientovat a pochopit jejich vliv na současnou společnost. Předmět je vyučován chronologicky, po jednotlivých epochách, které se v historii objevily, s přesahem do současnosti. Díky tomu dochází k propojení minulosti a přítomnosti.

Vyučovací předmět *Dějepis* má zásadní význam pro pochopení jak dnešního světa, tak vývoje člověka a jeho vzrůstajícího vlivu na přírodu. I když je předmět *Dějepis* zařazován mezi humanitní obory, má stejný význam i pro přírodovědně zaměřené žáky. V rámci předmětu *Dějepis* se navíc žáci seznamují s technicko-civilizačním vývojem lidstva, čímž dochází k provázání učiva s předměty technického zaměření.

Během studia mají žáci ve třídě k probíranému tématu možnost studovat nejen učebnice, ale také vybranou naučnou literaturu, beletrii a vědecká periodika. K dispozici je jim také laptop sloužící pro dohledávání informací. Ke studiu patří pracovní listy, které si žáci sami vytváří a jejichž správnost je kontrolována vyučujícím.

DĚJEPIS – VZDĚLÁVACÍ OBSAH

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu – <i>Dějepis</i>	
Očekávané výstupy z RVP ZV	Učivo
ČLOVĚK V DĚJINÁCH Žák: <ul style="list-style-type: none"> • uvede konkrétní příklady důležitosti a potřebnosti dějepisných poznatků; • uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány; • orientuje se na časové ose 	<ul style="list-style-type: none"> • historie, dějepis; • hmotné prameny, archeologie, muzea, archivy, knihovny; • historický čas a prostor, kalendář, časová přímka.

<p>a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu.</p> <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:</p> <p>žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • chápe význam dějin jako možnost poučit se z minulosti 	
<p>POČÁTKY LIDSKÉ SPOLEČNOSTI</p> <p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu; • objasní význam zemědělství, dobytkařství a zpracování kovů pro lidskou společnost. <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:</p> <p>žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozliší základní rozdíly ve způsobu života pravěkých a současných lidí; • podle obrázků popíše pravěká zvířata, způsob jejich lovu, zbraně, předměty denní potřeby a kultovní předměty. 	<ul style="list-style-type: none"> • rod Homo, pravěký člověk, kamenné nástroje, obydlí, obživa; • počátky zemědělství, řemesla, tkalcovství, zpracování mědi, výroba bronzů, orba, výroba železa; • Keltové.
<p>NEJSTARŠÍ CIVILIZACE, KOŘENY EVROPSKÉ KULTURY</p> <p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací; • uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví; • demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury 	<ul style="list-style-type: none"> • starověký Egypt, starověká Mezopotámie; • antické Řecko a antický Řím; • počátky křesťanství.

<p>a uvede zrod křesťanství;</p> <ul style="list-style-type: none"> • porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie. <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:</p> <p>žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uvědomuje si souvislosti mezi přírodními podmínkami a vývojem starověkých států; • popíše život v době nejstarších civilizací. 	
<p>KŘESŤANSTVÍ A STŘEDOVĚKÁ EVROPA</p> <p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států; • objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech; • vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí; • ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury. <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:</p> <p>žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uvede první státní útvary na našem území; 	<ul style="list-style-type: none"> • nový etnický obraz Evropy, utváření států a jejich specifický vývoj; • islámské říše ovlivňující Evropu; • Velká Morava a český stát, jejich vývoj a postavení v Evropě; • křesťanství, křížové výpravy; • struktura jednotlivých vrstev společnosti; • středověká společnost, románská a gotická kultura.

<ul style="list-style-type: none"> • uvede základní informace z období počátků českého státu; • popíše úlohu a postavení církve ve středověké společnosti; • charakterizuje příčiny, průběh a důsledky husitského hnutí; • rozeznává období rozkvětu českého státu v době přemyslovské a lucemburské; • uvede nejvýraznější osobnosti přemyslovského a lucemburského státu. 	
<p>OBJEVY A DOBÝVÁNÍ. POČÁTKY NOVÉ DOBY</p> <p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlí znovuzrození antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve; • vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život; • popíše průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky; • objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie; • objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky; • rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede a příklady významných kulturních památek. <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:</p> <p>žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popíše důsledky objevných cest a poznávání nových civilizací pro Evropu; 	<ul style="list-style-type: none"> • renesance, humanismus, husitství; • husitské války; • zámořské objevy; • český stát a velmoci; • třicetiletá válka, důvody a následky; • občanská válka v Anglii, reformy Marie Terezie a Josefa II., osvícenství; • baroko.

<ul style="list-style-type: none"> • uvede zásadní historické události v naší zemi v daném období; • pojmenuje nejvýraznější osobnosti českých dějin v novověku; 	
<p>MODERNIZACE SPOLEČNOSTI</p> <p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti; • objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek a rozbitím starých společenských struktur v Evropě; • porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů; • vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezí význam kolonií. <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:</p> <p>žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uvede základní historické události v naší zemi v 19. století; 	<ul style="list-style-type: none"> • Velká francouzská revoluce a napoleonské období, jejich vliv na Evropu a svět; vznik USA; • industrializace a její důsledky pro společnost; sociální otázka; • národní hnutí velkých a malých národů; utváření novodobého českého národa; • revoluce 19. století jako prostředek řešení politických, sociálních a národnostních problémů; • politické proudy (konzervativismus, liberalismus, demokratismus, socialismus), ústava, politické strany, občanská práva; • kulturní rozrůzněnost doby; • konflikty mezi velmocemi, kolonialismus.

<ul style="list-style-type: none"> vyjmenuje nejvýznamnější osobnosti českých dějin 19. století. 	
<p>MODERNÍ DOBA</p> <p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky; rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů; charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu; na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv; zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí. <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:</p>	<ul style="list-style-type: none"> zbrojní průmysl světových válek; evropské demokratické systémy, první republika; fašismus, komunismus, nacismus; druhá sv. válka, Norimberské zákony, křišťálová noc; druhá republika, Malá dohoda, poválečný vývoj.

<p>žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uvede příčiny a politické, sociální a kulturní důsledky 1. světové války; • uvede základní informace o vzniku samostatné Československé republiky. 	
<p>ROZDĚLENÝ A INTEGROJÍCÍ SE SVĚT</p> <p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků; • vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce; • posoudí postavení rozvojových zemí; • prokáže základní orientaci v problémech současného světa. <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:</p> <p>žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popíše průběh a důsledky 2. světové války a politický a hospodářský vývoj v poválečné Evropě; • chápe význam událostí v roce 1989 a vítězství demokracie v naší vlasti. 	<ul style="list-style-type: none"> • studená válka, supervelmoci, sametová revoluce; • NATO, RVHP, EU; • kolonie, třetí svět; • globální problémy lidstva současnosti.

Začlenění průřezových témat v rámci předmětu *Dějepis*:

Osobnostní a sociální výchova:

Sebepoznání a sebepojetí

- Zařazeno ve všech ročnících, v rámci veškerého učiva: žáci v průběhu výuky, diskuzí, exkurzí i projektů rozvíjí vědomí o tom, jak lidé, kteří žili v minulých dobách, mohou posloužit jako *zdroj informací o našem světě a o nás samých*.

Seberegulace a sebeorganizace

- Zařazeno ve všech ročnících, například při samostatné práci se studijními materiály (pracovními sešity). Cílem žáků je stanovit si *osobní cíle a kroky k jejich dosažení*.

Psychohygiena

- Zařazeno ve všech ročnících: žáci na příkladu studia životních osudů lidí v minulosti získávají *dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému*.

Poznávání lidí

- Zařazeno ve všech ročnících v rámci učiva o etnických menšinách a dějinách světa. Díky diskuzi a projektům žáci rozvíjejí *pozornost vůči odlišnostem* a uvědomují si *výhody v odlišnostech*.

Mezilidské vztahy

- Zařazeno ve všech ročnících, v rámci veškerého učiva. Žáci jsou dlouhodobě *vedeni k empatii a schopnosti dívat se na svět očima druhého, respektu, podpoře a pomoci*.

Kooperace a kompetice

- Zařazeno ve všech ročnících, v rámci skupinových úkolů a projektů. Žáci pod vedením pedagoga rozvíjí *individuální dovednosti pro kooperaci*.

Řešení problémů a rozhodovací schopnosti

- Zařazeno ve všech ročnících, v rámci veškerého učiva. Žáci se během výuky i v diskuzích učí konstruktivně řešit *problémy v mezilidských vztazích*.

Hodnoty, postoje, praktická etika

- Zařazeno ve všech ročnících: žáci si na příkladu hlavních historických událostí vytváří *povědomí o kvalitách typu odpovědnost, spolehlivost, spravedlivost, respektování atd.*

Výchova demokratického občana:

Občanská společnost a škola

- Zařazeno především v 6., 8. a 9. ročníku, v rámci učiva týkajícího se demokracie. Žáci se formou společných úkolů učí způsobům *uplatňování demokratických principů a hodnot v každodenním životě školy*.

Občan, občanská společnost a stát

- Zařazeno ve všech ročnících; žáci se především v 6., 8. a 9. ročníku učí *základním principům a hodnotám demokratického politického systému*.

Formy participace občanů v politickém životě

- Zařazeno v 6., 8. a 9. ročníku, v rámci učiva týkajícího se demokracie: žáci si díky samostatné práci s učebními materiály osvojují *znalosti volebních systémů, demokratických voleb a politiky*.

Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování

- Zařazeno v 6., 8. a 9. ročníku, v rámci učiva týkajícího se demokracie: žáci si formou diskuze i projektů osvojují *principy demokracie*.

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech:

Evropa a svět nás zajímá

- Zařazeno ve všech ročnících, v rámci veškerého učiva, které se týká evropských dějin. Žáci si formou projektů, diskuzí a cvičení rozšiřují *povědomí o našich sousedech v Evropě*.

Objevujeme Evropu a svět

- Zařazeno ve všech ročnících, v rámci veškerého učiva, které se týká dějin Evropy a světa. Žáci jsou prostřednictvím diskuze, projektů a úkolů vedeni *poznávání naší vlasti a Evropy*.

Jsme Evropané

- Zařazeno ve všech ročnících, v rámci veškerého učiva evropských dějin: žáci jsou prostřednictvím úkolů a diskuze vedeni k pochopení *klíčových mezníků evropské historie*.

Multikulturní výchova:

Kulturní difference

- Zařazeno ve všech ročnících; základním smyslem učiva českých dějin je povzbudit žáky k dalšímu *poznávání vlastního kulturního zakotvení*. Činnost je spojena např. s diskuzemi a prací s pracovními listy.

Lidské vztahy

- Zařazeno ve všech ročnících. Žáci jsou při výuce a v diskuzi vedeni k osvojení dovednosti *rozpoznat předsudky a vžitá stereotypy (příčiny a důsledky diskriminace)*. Téma se týká především učiva evropských a světových dějin, z části i dějin českých zemí.

Etnický původ

- Zařazeno ve všech ročnících; žáci jsou při výuce a diskuzích vedeni k přijetí myšlenky *rovnocennosti všech etnických skupin a kultur*. Téma se týká každého probíraného etnika a národa.

Multikulturalita

- Zařazeno ve všech ročnících, u veškerého učiva; žáci prostřednictvím osvojení klíčových historických pojmů v českém i anglickém jazyce vnímají *význam užívání cizího jazyka jako nástroje dorozumění a celoživotního vzdělávání*.

Princip sociálního smíru a solidarity

- Zařazeno ve všech ročnících; osvojování učiva dějepisu je neodmyslitelně spojeno s procesem *humanizace*, který je prevencí proti diskriminaci a předsudkům vůči etnickým skupinám.

Mediální výchova:

Kritické čtení a vnímání mediálního sdělení

- Zařazeno v 9. ročníku, v rámci učiva s vazbou na vliv propagandy v moderní společnosti: žáci se formou práce s texty a diskuze učí vnímat *hodnotící prvky ve sdělení (výběr slov a záběrů)* s cílem rozpoznat propagandu, demagogii a manipulaci.

Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality

- Zařazeno v 9. ročníku, v rámci učiva s vazbou na vliv propagandy v moderní společnosti: žáci se formou práce s texty a diskuze učí rozlišovat *různé typy sdělení a jejich funkce*.

Stavba mediálních sdělení

- Zařazeno v 9. ročníku, v rámci učiva s vazbou na vliv médií v současné společnosti: žáci na základě kritické práce s mediálními texty znají *principy sestavování zpravodajství*.

Vnímání autora mediálních sdělení

- Zařazeno v 9. ročníku, v rámci učiva s vazbou na vliv propagandy v moderní společnosti: žáci se formou práce s texty a diskuze učí vnímat *výrazové prostředky a jejich uplatnění pro vyjádření či zastření názoru a postoje i pro záměrnou manipulaci*.

Fungování a vliv médií ve společnosti

- Zařazeno v 9. ročníku, v rámci učiva s vazbou na vliv médií v současné společnosti: žáci jsou prostřednictvím diskuze vedeni k pochopení *role médií v politických změnách*.

K osvojení klíčových kompetencí jsou v předmětu *Dějepis* používány tyto strategie:

Kompetence k učení

- tvorbou dlouhodobých úkolů se žák učí organizovat a plánovat vlastní učení;
- poskytujeme žákům kvalitní zdroje informací, díky kterým žáci poznávají dějiny vlastního národa i dějiny celého lidstva;
- žáci vyhledávají informace a třídí si jejich obsah, což rozvíjí jejich schopnost samostatného myšlení;
- vedeme žáky k používání správných odborných termínů.

Kompetence k řešení problémů

- žáci vyhledávají informace v historii vhodné k řešení současných problémů.

Kompetence komunikativní

- díky prezentací samostatných prací se žáci učí formulovat své názory a myšlenky v logickém sledu. Také se tak učí naslouchat ostatním názorům a na tyto názory vhodně reagovat;
- se žáky vedeme diskuze o historických událostech a jejich důsledcích na současné dění, čímž si žáci zdokonalují komunikační schopnosti.

Kompetence sociální a personální

- během společných projektů a práci ve skupině se žáci učí spolupráci a pravidlům práce v týmu;
- díky samostatné práci si žáci uvědomují svou individualitu a posilují svoji sebedůvěru a samostatný rozvoj.

Kompetence občanské

- formou diskuzí, exkurzí i projektů je u žáků rozvíjen respekt a pozitivní vztah ke kulturnímu i historické dědictví;
- žáci na základě učiva dějepisu rozvíjí vědomí vlastních práv a povinností a posilují tak i empatický, zodpovědný přístup k ostatním lidem;
- žáci se orientují v českém svátkovém kalendáři a znají historické okolnosti vzniku jednotlivých státních svátků.

Kompetence pracovní

- prostřednictvím osvojeného historického vědomí mohou žáci snáze činit podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření.

Kompetence digitální

- pedagog motivuje žáky k vyhledávání relevantních informací o historických obdobích i osobnostech pomocí moderních technologií.

Součástí předmětu *Dějepis* jsou průřezová témata:

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA:

- sebepoznání a sebepojetí;
- seberegulace a sebeorganizace;
- psychohygiena.

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA:

- občan, občanská společnost a stát;

- principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování;
- formy participace občanů v politickém životě.

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH:

- Evropa a svět nás zajímá;
- objevujeme Evropu a svět;
- jsme Evropané.

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA:

- etnický původ.

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA:

- lidské aktivity a problémy životního prostředí;
- vztah člověka k prostředí.

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA:

- kritické čtení a vnímání mediálních sdělení;
- interpretace vztahu mediálních sdělení a reality;
- fungování a vliv médií ve společnosti.

Předmět *Dějepis* je vyučován na **druhém stupni**, a to v následující hodinové dotaci:

Ročník	6.	7.	8.	9.
Týdenní časová dotace	2	2	2	2

5.5.2 Výchova k občanství

Výuka předmětu *Výchova k občanství* probíhá na naší škole co nejvíce ve spojení s výukou příbuzného předmětu *Dějepis*. Díky tomu dochází k provázání a propojení celého vzdělávacího okruhu *Člověk a společnost*. Žáci tak mají možnost pochopit svět v širších souvislostech.

Charakteristika předmětu:

Vyučovací předmět *Výchova k občanství* pomáhá žákům stát se občanem našeho státu stejně jako stát se členem společnosti obecně. Vyučovací předmět také vede žáky k poznání sebe samého. Podporuje žáky v mravně odpovědném jednání, pomáhá žákům uvědomit si zodpovědnost za vlastní chování, kterou musí začít přijímat ve svém životě. Vzdělávací předmět učí žáky také zodpovědnosti za stav životního prostředí.

Předmět je vyučován po tematických celcích, vymezených v RVP ZV. Předmět je nejčastěji realizován formou projektové výuky nebo formou měsíčních a týdenních úkolů, které žáci pravidelně plní, jejich splnění konzultují s učitelem a výsledky prezentují před ostatními žáky ve třídě.

Ke studiu mají žáci k dispozici svoje poznámky, které si tvoří během učení, a též vypracované pracovní listy, jejichž správnost je kontrolována vyučujícím. Žáci jsou podporováni k četbě literatury faktu i beletrie, která se týká probíraného tématu. Ve třídě je k dispozici také laptop s přístupem na internet, který rovněž slouží jako zdroj informací.

VÝCHOVA K OBČANSTVÍ – VZDĚLÁVACÍ OBSAH

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu – <i>Výchova k občanství</i>	
Očekávané výstupy z RVP ZV	Učivo
ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI Žák: <ul style="list-style-type: none"> objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání; rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu; kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí; uplatňuje vhodné způsoby chování 	<ul style="list-style-type: none"> naše škola – život ve škole, práva a povinnosti žáků, význam a činnost žákovské samosprávy, společná pravidla a normy; vklad vzdělání pro život; naše obec, region, kraj – důležité instituce, zajímavá a památná místa,

<p>a komunikace v různých životních situacích;</p> <ul style="list-style-type: none"> • objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám; • rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti. <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:</p> <p>žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • respektuje mravní principy a pravidla společenského soužití; • uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích a rozlišuje projevy nepřiměřeného chování a porušování společenských norem; • rozpoznává hodnoty přátelství a vztahů mezi lidmi a je ohleduplný ke starým, nemocným a postiženým spoluobčanům; • je seznámen s nebezpečím rasismu a xenofobie; • respektuje kulturní zvláštnosti, názory a zájmy minoritních skupin ve společnosti. 	<p>významní rodáci, místní tradice; ochrana kulturních památek, přírodních objektů a majetku;</p> <ul style="list-style-type: none"> • naše vlast – pojem vlasti a vlastenectví; zajímavá a památná místa, co nás proslavilo, významné osobnosti; státní symboly, státní svátky, významné dny; • kulturní život – rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní tradice; kulturní instituce; masová kultura, prostředky komunikace; • lidská setkání – přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi, potřební lidé ve společnosti; • vztahy mezi lidmi – osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti; • zásady lidského soužití – morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost, pravidla chování.
<p>ČLOVĚK JAKO JEDINEC</p> <p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • objasní, jak může realističtější 	<ul style="list-style-type: none"> • podobnost a odlišnost lidí – projevy chování,

<p>poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života;</p> <ul style="list-style-type: none"> • posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek; • kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání; • popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru. <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:</p> <p>žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • chápe význam vzdělávání v kontextu s profesním uplatněním; • formuluje své nejbližší plány. 	<p>rozdíly v prožívání, myšlení a jednání; osobní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál;</p> <ul style="list-style-type: none"> • vnitřní svět člověka – vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí, systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí; • osobní rozvoj – životní cíle a plány, životní perspektiva, adaptace na životní změny, sebezměna; význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji.
<p>ČLOVĚK, STÁT A HOSPODÁŘSTVÍ Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady; • sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, 	<ul style="list-style-type: none"> • majetek, vlastnictví – formy vlastnictví; hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana; hospodaření s penězi, majetkem a různými formami vlastnictví; • peníze – formy placení;

<p>objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti;</p> <ul style="list-style-type: none"> • na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení; • vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít; • uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu; • na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz; • rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků ze státního rozpočtu; • rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti. <p>Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:</p> <p>žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stručně popíše sociální, právní 	<ul style="list-style-type: none"> • hospodaření – rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing; rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní; • banky a jejich služby aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků; • principy tržního hospodářství – nabídka, poptávka, trh; tvorba ceny, inflace; podstata fungování trhu.
--	--

<p>a ekonomické otázky rodinného života a rozlišuje postavení a role rodinných příslušníků;</p> <ul style="list-style-type: none"> • sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti; • ukáže na příkladech vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, vysvětlí, k čemu slouží bankovní účet; • uvede příklady služeb, které banky nabízejí; • uvědomuje si význam sociální péče o potřebné občany. 	
<p>ČLOVĚK, STÁT A PRÁVO Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky; • rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu; • objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů; • vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů; 	<ul style="list-style-type: none"> • právní základy státu – znaky státu, typy a formy státu; státní občanství ČR; Ústava ČR; složky státní moci, jejich orgány a instituce, obrana státu; • státní správa a samospráva – orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly; • principy demokracie – znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu; politický pluralismus, sociální dialog a jejich význam; význam a formy voleb do zastupitelstev;

- přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod;
- objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství;
- uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava, koupě, oprava či pronájem věci;
- dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování;
- rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů;
- rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady;
- diskutuje o příčinách a důsledcích korupčního jednání.

Minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření:

žák:

- uvede základní prvky fungování demokratické společnosti;
- chápe státoprávní uspořádání České republiky, zákonodárných orgánů a institucí státní správy;
- uvede symboly našeho státu a zná způsoby jejich užívání;

- lidská práva – základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech; poškozování lidských práv, šikana, diskriminace;
- právní řád České republiky – význam a funkce právního řádu, orgány právní ochrany občanů, soustava soudů; právní norma, předpis, publikování právních předpisů;
- protiprávní jednání – druhy a postihy protiprávního jednání včetně korupce, trestní postižitelnost; porušování předpisů v silničním provozu, porušování práv k duševnímu vlastnictví;
- právo v každodenním životě – důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající; základní práva spotřebitele; styk s úřady.

<ul style="list-style-type: none"> • vyjmenuje základní práva a povinnosti občanů; • na příkladu vysvětlí, jak reklamovat výrobek nebo službu; • uvede příklady, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele; • uvědomuje si rizika porušování právních ustanovení a důsledky protiprávního jednání; • uvede základní informace o sociálních, právních a ekonomických otázkách rodinného života a rozlišuje postavení a role rodinných příslušníků; • vyřizuje své osobní záležitosti včetně běžné komunikace s úřady; požádá v případě potřeby vhodným způsobem o radu; • rozeznává nebezpečí ohrožení sociálně patologickými jevy; • v krizových situacích využívá služby pomáhajících organizací. 	
<p>MEZINÁRODNÍ VZTAHY, GLOBÁLNÍ SVĚT</p> <p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> • popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování; • uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva; • objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných. 	<ul style="list-style-type: none"> • evropská integrace – podstata, význam, výhody; Evropská unie a ČR; • globalizace – projevy, významné globální problémy.

Minimální doporučená úroveň
pro úpravy očekávaných výstupů
v rámci podpůrných opatření:

žák:

- uvede příklady základních práv občanů ČR v rámci EU a způsoby jejich uplatňování.

K osvojení klíčových kompetencí jsou v předmětu *Výchova k občanství* používány tyto strategie:

Kompetence k učení

- tvorbou dlouhodobých úkolů se žák učí organizovat a plánovat vlastní učení;
- poskytujeme žákům kvalitní zdroje informací, díky kterým žáci poznávají fungování společnosti a mohou se do této společnosti začlenit;
- žáci vyhledávají informace a třídí si jejich obsah, což rozvíjí jejich schopnost samostatného myšlení;
- vedeme žáky k používání správných odborných termínů.

Kompetence k řešení problémů

- žák se díky tématům probíraných v předmětu *Výchova k občanství* (dále též Vko) učí rozpoznávat sociální problémy ve svém okolí, globální problémy, problémy chování sebe samého a snaží se najít cestu, jak tyto problémy efektivně řešit;
- žáka učíme, řešit výše zmíněné problémy samostatně i ve spolupráci s ostatními žáky ve škole, s učiteli, ale i s rodinou a jeho blízkým okolím;
- během zpracovávání a prezentace projektů se žák učí kriticky myslet, činit uvážlivá rozhodnutí a následně tato svoje rozhodnutí vhodně obhájit;

Kompetence komunikativní

- díky prezentaci projektů se žák učí vhodně formulovat a vyjadřovat svoje myšlenky v logickém sledu;
- během prezentací ostatních žáků se žák učí naslouchat a vhodně komentovat projev ostatních;
- během výuky se žák vhodně učí využívat verbální i nonverbální složku komunikace, což mu pomáhá porozumět lidské komunikaci a začlenění do společnosti.

Kompetence sociální a personální

- při skupinových projektech se žák učí spolupráce s ostatními členy skupiny, což vytváří vhodné návyky pro budoucí spolupráci se členy společnosti;
- během výuky si žáci vzájemně pomáhají a doplňují si informace;
- velká část výuky Vko je věnována poznávání sebe samého, což žákovi pomáhá lépe si uvědomovat sám sebe, své pozitivní i negativní vlastnosti. Výuka je zaměřena na posílení pozitivních vlastností v každém žákovi.

Kompetence občanské

- žák se učí důležitosti vzájemné tolerance a soužití ve společnosti;
- díky výuce základů principů zákonů žák zná svoje práva a povinnosti, jakožto občan našeho státu i jako plnohodnotný člen společnosti;
- v žákovi podporujeme pozitivní vztah k tradicím a kulturnímu dědictví našeho národa.

Kompetence pracovní

- žáci jsou vedeni k tomu, aby uměli využívat znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých učebních oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost, činit podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření.

Kompetence digitální

- žáci jsou při výuce vedeni k samostatnému ovládnutí běžně používaných digitálních zařízení a aplikací, získávat, vyhledat, kriticky posoudit, spravovat a sdílet relevantní data k předmětu *Výchova k občanství*, s cílem usnadnit si práci při praktických úkolech.

Součástí předmětu *Výchova k občanství* jsou průřezová témata:

OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA:

- sebepoznání a sebepojetí;
- seberegulace a sebeorganizace;
- psychohygiena.

VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA:

- občan, občanská společnost a stát;

- principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování;
- formy participace občanů v politickém životě.

VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH:

- Evropa a svět nás zajímá;
- objevujeme Evropu a svět;
- jsme Evropané.

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA:

- etnický původ.

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA:

- lidské aktivity a problémy životního prostředí;
- vztah člověka k prostředí.

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA:

- kritické čtení a vnímání mediálních sdělení;
- interpretace vztahu mediálních sdělení a reality;
- fungování a vliv médií ve společnosti.

Předmět *Výchova k občanství* je vyučován na **druhém stupni**, a to v následující hodinové dotaci:

Ročník	6.	7.	8.	9.
Týdenní časová dotace	1	1	1	1

